

Na temelju članka 27. Zakona o primaljstvu (NN 120/08) te članka 22. Statuta Hrvatske komore primalja, Vijeće Komore na sjednici održanoj dana 27. siječnja 2010. godine donijelo je

ETIČKI KODEKS PRIMALJA

1. Uvod

Etički kodeks primalja (dalje u tekstu: Kodeks) utvrđuje načela, pravila ponašanja i dužnosti kojih su se, radi očuvanja dostojanstva i ugleda primaljstva, primalje uvijek dužne pridržavati pri obavljanju svoje službe.

Ovim Etičkim kodeksom primalja utvrđuju se: temeljna načela, odnos prema klijentima i klijenticama/pacijentima i pacijenticama, odnos prema drugim primaljama i zdravstvenim djelatnicima/cama, odnos primalja prema primaljskim asistenticama i pripravnicama, odnos prema struci, trajno usavršavanje, odnos prema Komori, primaljska tajna i rješavanje etičkih pitanja.

2. Temeljna načela

Članak 1.

1. Primalja koja obavlja svoju djelatnost obvezna je učlaniti se u Hrvatsku komoru primalja, mora biti upisana u Registar Komore, te imati odobrenje za samostalni rad (licencu) u skladu sa zakonom.
2. Svojim ponašanjem primalja mora služiti kao primjer humanosti, poštivanja ljudskog dostojanstva i progresivnih nastojanja u priznavanju i ostvarivanju temeljnih ljudskih prava i sloboda.
3. Primalja je obvezna poštivati ljudski život od njegovog početka do smrti.
4. Primalja će pružati primaljsku skrb jednako svima bez obzira na dob, spol, rasu, narodnost, vjeru, boju kože, političko uvjerenje, društveni položaj ili bilo koje druge okolnosti, poštujući pri tome ljudska prava i dostojanstvo osobe.
5. Svim svojim sposobnostima čuvat će plemenitu tradiciju primaljskog poziva održavajući visoke standarde stručnog rada i etičkog ponašanja prema klijentu/ici, pacijentu/ici i njegovim ili njezinim bližnjima.
6. U svojem će djelovanju čuvati ugled i dostojanstvo primaljskog poziva i časno se odnositi prema svojim kolegama/icama i drugim zdravstvenim djelatnicima/ama.
7. Svoje znanje i umijeće uvijek će odgovorno primjenjivati u skladu s načelima ovoga Kodeksa.
8. Primalja je osobno odgovorna za svoj rad. To znači da odgovara za svoje postupke i propuste, bez obzira na savjete i/ili upute drugih zdravstvenih djelatnika.
9. Primalja se mora pridržavati zakona.
10. Primalja svojim načinom odijevanja ne smije narušiti dignitet struke.

3. Odnos prema klijentu/-ici i pacijentu/-ici

Članak 2.

1. Primalja će poštovati prava pacijenta/ice i klijenta/ice smatrajući dobrobit pacijenta/ice /klijenta/ice svojom prvom i osnovnom brigom.
2. Primalja mora prepoznati i poštovati ulogu pacijenta/ice i klijenta/ice kao partnera u primaljskoj skrbi te njihov doprinos toj skrbi.
3. Primalja mora poštivati pacijenta/icu i klijenta/icu kao ljudsko biće.
4. Primalja će poštovati ljudsko tijelo i osobnost i nakon smrti.
5. Primalja mora poštovati osobnost i privatnost pacijenta/ice/klijenta/ice.
6. Primalja mora poštivati svjetonazor, moralna i vjerska uvjerenja pacijenta/ice.
7. Ako se primalja nađe u situaciji da je suočena s profesionalnom nedoumicom, uvijek joj na prvom mjestu mora biti interes i sigurnost pacijenta/ice i klijenta/ice.

8. Svoj će posao obavljati stručno i etički besprijekorno, ne iskorištavajući pacijenta/icu ni emotivno, niti tjelesno ili materijalno.
9. Osim redovite nagrade za rad, u obliku plaće ili honorara i zadovoljstva da je pomogla pacijentu, drugo stjecanje materijalne ili bilo koje druge koristi iz njezina primaljskog rada protivno je ovom Kodeksu.
10. Poštovat će pravo duševno sposobnog/e i svjesnog/e pacijenta/ice / klijenta/ice da dobro obaviješten(a) slobodno prihvati ili odbije pojedinu primalju, odnosno preporučenu primaljsku skrb. Kad pacijent/ica ili klijent/ica nije sposobna o tome odlučivati, o tome odlučuje njezin zastupnik. Ako zastupnik nije nazočan, primalja će, ako se s odlukom ne može pričekati, primijeniti, po svom znanju, najprikladniji postupak.
11. Pregled i pružanje primaljske skrbi djeci i maloljetnim osobama primalja će učiniti uz suglasnost roditelja ili skrbnika, odnosno starijih najbližih punoljetnih članova obitelji, osim u hitnim slučajevima. Ona će primijeniti najprikladniji postupak, ne udovoljiti zahtjevima koji bi mogli ugroziti zdravlje ili život djeteta i maloljetne osobe. Pri sumnji na zlorabu ili zlostavljanje djece i malodobnih osoba, primalja je obvezna upozoriti odgovorna tijela, obazrivo čuvajući privatnost i interes djeteta, odnosno maloljetne osobe.
12. Pobuđivanje lažne nade u pacijenata/pacijentica i njihovih bližnjih predstavlja povredu medicinske etike.
13. U svojem odnosu s pacijentom/icom, primalja će postupati ekonomično, sukladno racionalnoj medicinskoj praksi. Nepotrebne preglede i liječenje neće provoditi, bez obzira tko snosi troškove skrbi.
14. Primalja će na prikladan način obavijestiti pacijenta/-icu o dijagnostičkim postupcima i pretragama, njihovim rizicima i opasnostima te rezultatima, kao i svim mogućnostima liječenja i njihovim izgledima za uspjeh.
15. Obveza je primalje da pokaže razumijevanje za zabrinutost pacijentovih bližnjih, da ih redovito izvješćuje o pacijentovu/pacijentičinu stanju te da s njima surađuje na pacijentovu/pacijentičinu korist.
16. Pacijent/ica ima pravo saznati istinu i dobiti na uvid cjelokupnu medicinsku dokumentaciju o svom zdravstvenom stanju.
17. Za vrijeme svoje odsutnosti primalja je obvezna pobrinuti se za stalnu primaljsku skrb svojih pacijenata/pacijentica.
18. Ako potrebe liječenja pacijenta/-ice ili klijenta/-ice prelaze mogućnosti, znanje ili vještine primalje, ona je obvezna pobrinuti se da istu uputi na skrb drugoj primalji ili zdravstvenom djelatniku koji takve potrebe može ostvariti.
19. Ako se pacijent/ica koji/a je dobro upoznat(a) sa svojim stanjem i sposobna samostalno odlučivati ne ponaša sukladno preporukama primalja glede zdravstvenog stanja, primalji je iznimno dopušteno takvoj osobi odbiti daljnju skrb, pod uvjetom da je prethodno uputi na drugu primalju ili zdravstvenog djelatnika/icu, odnosno zdravstvenu ustanovu. Jednako tako primalja može postupiti prema pacijentu/ici koji/a se svjesno ponaša nedolično, uvredljivo ili prijeteći.
20. Primalja ima pravo na priziv savjesti, ako time ne uzrokuje trajne posljedice za zdravlje ili ne ugrozi život pacijenta/ice. O svojoj odluci mora pravodobno obavijestiti pacijenta/icu te ju uputiti drugoj primalji.
Primalja koja radi kao član zdravstvenog tima (u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ili u bolničkoj zdravstvenoj skrbi) mora u što kraćem roku izvijestiti odgovornu osobu ako postoji bilo kakav prigovor savjesti bitan za obavljanje njezine profesionalne djelatnosti. U tom slučaju ne smije prestati pružati primaljsku skrb ako bi time uzrokovala trajne posljedice za zdravlje ili ugrozila život pacijentice.
21. Primalja uvijek i u svako doba mora održavati profesionalne granice u odnosu s pacijentom/icom ili klijentom/icom, te se ne smije upuštati u osobne ili obiteljske probleme pacijenata/ica ili klijenata/ica.
22. Ukoliko se primalja nađe u situaciji da mora pružiti primaljsku skrb osobi koja se nalazi u ustanovi zatvorenog tipa, osobito će poštovati prava pacijenta/ice / klijenta/ice u tjelesnom i duševnom pogledu i paziti na njezino osobno dostojanstvo.
23. Primalja bi trebala biti suosjećajna, pokazivati razumijevanje za osjećaje bližnjih kod smrti

pacijenta/ice, te tom prigodom poštivati njihove kulturne i vjerske običaje.

4. Odnosi prema drugim primaljama i zdravstvenim djelatnicima

Članak 4.

1. Časna će se primalja odnositi prema drugim primaljama onako kako bi željela da se one odnose prema njoj.
2. Poštovanje koje primalja duguje svome pozivu obvezuje ju na kolegijalni i lojalni odnos prema drugim primaljama.
3. Primalja koja radi kao član zdravstvenog tima (u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ili u bolničkoj zdravstvenoj skrbi) mora surađivati sa svim članovima/icama tima.
4. Ako druga primalja zatraži od nje stručni savjet i/ili pomoć, pružit će joj je nesebično i prema svom najboljem znanju.
5. Primalja će poštivati sve osobe koje su joj nesebično prenijele svoje znanje i vještine potrebne za što uspješnije obavljanje primaljske djelatnosti.
6. Primalja može preuzeti skrb nad pacijentom druge primalje samo na zahtjev dotične primalje ili pacijenta/ice/klijenta/ice.
7. Obveza je primalje koja upućuje pacijenta/-icu drugoj primalji da je obavijesti o pojedinostima koje bi mogle na bilo koji način naškoditi zdravlju ili životu te primalje ili ga ugroziti.
8. Primaljske asistentice, primaljske prvostupnice, suradnike ili drugo osoblje primalja će upućivati na učinjene propuste na način koji neće povrijediti njihovo ljudsko i profesionalno dostojanstvo, a nikad pred pacijentom/icom ili njegovim/njezinim bližnjima.
9. U slučaju da primalja sazna za neodgovarajući etički, moralni ili medicinski postupak kolegice, o tome neće raspravljati s pacijentom/icom, njegovim/njezinim bližnjima ili drugim kolegicama, nego će se obratiti odgovornoj osobi te Hrvatskoj komori primalja.

5. Odnos primalja prema primaljskim asistenticama i pripravnicama

Članak 5.

1. Pripravnicama su primalje dužne pružiti mogućnosti stjecanja primaljske prakse i znanja te moraju nastojati da ta praksa bude raznovrsna, a znanje temeljito.
2. Primalja mora biti svjesna da su pripravnice mlađe kolegice i buduće primalje, pa prema tome mora odrediti svoj odnos prema njima.
3. Svako pogodovanje fiktivnom obavljanju primaljske prakse teža je povreda radnih dužnosti i ugleda primaljstva.
4. Primaljskoj asistentici i pripravnici je zabranjeno samostalno pružanje primaljske skrbi.
5. Primalja je dužna savjesno nadzirati rad primaljskih asistentica kao i pripravnica.
6. Primalje moraju osobitu pozornost posvetiti upoznavanju primaljskih asistentica i pripravnica s odredbama Etičkog kodeksa primalja.
7. Ako dođe do bilo kakvih nesuglasica između primalje i primaljske prvostupnice ili primaljske asistentice, one moraju nastojati te nesuglasice riješiti izravno, a ako to nisu u mogućnosti, tek onda posredovanjem tijela Komore.

6. Odnos prema struci

Članak 6.

1. Svojim ponašanjem i djelovanjem primalja mora čuvati ugled svoje profesije.
2. Obveza je primalje stalno se obrazovati i pratiti napredak u struci.
3. Primalja treba obnavljati, proširivati i usavršavati svoju opću naobrazbu.
4. Primalja se ne smije prihvatiti poslova koji nisu spojivi s njezinim pozivom i koji bi mogli štetiti dobrom glasu te časti i ugledu primaljstva.

5. Primalja je dužna savjesno ispunjavati dužnosti koje proizlaze iz primaljskog poziva i čuvati ugled i dostojanstvo primaljstva pri obavljanju poziva, te se jednako savjesno i časno ponašati i u privatnom životu.
6. Primalja će čuvati svoj stručni ugled i neovisnost, te se neće netočno samooglašavati u sredstvima javnog priopćavanja.
7. Primalja neće surađivati s pojedincima, ustanovama ili društvima koja zlorabe povjerenje javnosti zastupajući neprovjerene tvari i postupke namijenjene liječenju, čuvanju i promicanju zdravlja.
8. Primalji o kojoj se u sredstvima javnog priopćavanja piše ili govori na način koji je protivan odredbama Zakona o primaljstvu, Statuta Hrvatske Komore primalja ili Etičkog kodeksa primalja i time nanosi šteta ugledu primaljstva, dužna je reagirati tako da se na prikladan način javno ogradi od takvog izvješćivanja.
9. Pri pružanju primaljske skrbi primalja će promicati ponajprije prirodne metode i postupke, a tek potom one koje su u skladu s medicinskim spoznajama utemeljenim na dokazima.
10. Primalja mora strogo poštivati međunarodni kodeks o nereklamiranju nadomjesnih mlijeka.
11. Primalja je odgovorna da primaljska lista bude precizan prikaz provođenja primaljske skrbi. Svaki provedeni postupak i drugi podaci koji se upisuju u primaljski list moraju biti upisani u najkraćem mogućem vremenu. Primaljska lista treba omogućiti jasan uvid u pruženu primaljsku skrb i donesene odluke.

7. Trajno usavršavanje

Članak 7.

1. Primalja mora održavati svoje znanje i vještine u toku sa suvremenim znanjima kroz cijeli svoj radni vijek. Trebala bi redovito sudjelovati u obrazovnim aktivnostima koje razvijaju njezine sposobnosti i vještine za rad.
2. Primalja je obvezna trajno se stručno usavršavati.
3. Da bi kompetentno obavljala svoje radne dužnosti, primalja mora posjedovati potrebna znanja, vještine i sposobnosti koje se traže za siguran i djelotvoran rad.
4. Primalja će podržati drugu primalju u njezinom nastojanju za daljnjim školovanjem.

8. Odnos prema Komori

Članak 8.

1. Primalja je dužna savjesno ispunjavati svoje obveze prema Komori, te poštivati, čuvati i podizati njezin ugled kako u struci tako i u široj javnosti.
2. Primalja je dužna prisustvovati sastancima tijela Komore, napose sastancima Područnih vijeća, te svojim aktivnim sudjelovanjem pridonijeti što uspješnijem radu Komore.
3. Izbor u bilo koje tijelo Komore treba biti čast za svaku primalju.
4. Primalja je dužna poštivati opće akte i sve druge odluke i upute Hrvatske komore primalja.
5. Osobito teškom povredom radnih dužnosti i ugleda primaljstva prema Komori, smatra se:
 - neizvršavanje odluka tijela Komore,
 - dostava neistinitih izvještaja tijelima Komore,
 - svako uvredljivo ponašanje u pisanim ili usmenim kontaktima s tijelima Komore,
 - neizvršavanje ili neuredno izvršavanje materijalnih obveza prema Komori.

9. Primaljska tajna

Članak 9.

1. Primalja je dužna čuvati kao tajnu sve ono što je prigodom pružanja primaljske skrbi saznala od svog klijenta/klijentice, pacijenta/pacijentice ili od njihovih bližnjih. Primalja je obvezna čuvati tajnu i pred pacijentovim/icinim bližnjima, ako to pacijent/ica/klijent/ica zatraži.

2. Primalje koje imaju otvorenu privatnu praksu dužne su voditi računa o tome da primaljsku tajnu čuvaju i sve osobe koje su kod nje zaposlene.
3. Primalje koje imaju otvorenu privatnu praksu dužne su u ugovoru o radu sa svojim zaposlenicima/ama povredu primaljske tajne izričito predvidjeti kao razlog prestanka radnog odnosa (teške povrede radne dužnosti).
4. Primaljsku tajnu primalja je dužna čuvati trajno, čak i nakon smrti pacijenta/ice/klijenta/ice.
5. Odavanje primaljske tajne predstavlja težu povredu radnih dužnosti i ugleda primaljstva.
6. Odavanje primaljske tajne dopušteno je samo u slučajevima određenim zakonom, u slučaju ako to klijent/ica ili pacijent/ica dopusti primalji na nedvojbeni način i u slučajevima kada bi se čuvanjem primaljske tajne ugrozio život i zdravlje drugih ljudi.

10. Rješavanje etičkih pitanja

Članak 10.

1. Ako primalja nije sigurna je li određena situacija u skladu sa ovim Kodeksom, dužna je savjetovati se s Etičkim povjerenstvom Komore.
2. Primalja se ne smije baviti prijavama koje imaju za cilj nekoga povrijediti ili poniziti, a ne zaštititi struku.
3. Svaka primalja je dužna surađivati s disciplinskim tijelom Hrvatske komore primalja.
4. Pred svim tijelima Komore primalja je dužna govoriti istinu.

11. Završne odredbe

Članak 11.

1. Poštivanje odredbi ovog Kodeksa obvezno je za sve primalje, primaljske prvostupnice i primaljske asistentice.
2. Povrede odredaba ovog Kodeksa disciplinske su povrede. Disciplinski postupak zbog povreda Kodeksa propisan je aktima Komore.
3. Pravo je i obveza primalje da o svakom kršenju odredbi ovog Kodeksa obavijesti Etičko povjerenstvo Komore.
4. Primalje su obvezne odbiti svaku radnju koja je u suprotnosti s načelima iznesenima u ovom Kodeksu, a Komora im je obvezna pomoći stručnim savjetima ako se za to ukaže potreba.
5. Kaznena i prekršajna odgovornost primalje ili disciplinska odgovornost u zdravstvenoj ustanovi, trgovačkom društvu ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja zdravstvenu djelatnost, ne isključuje pokretanje disciplinskog postupka pred nadležnim sudom Komore.
6. Primalja koju je Sud Komore proglasio nedostojnom za obavljanje primaljske djelatnosti povrijedila je odredbe i ovog Kodeksa.
7. Izmjene i dopune ovog Kodeksa donose se po istom postupku kao i sam Kodeks.
8. Ovaj Kodeks stupa na snagu osmog dana od dana objave na službenoj web stranici Komore.

Predsjednica Vijeća HKP
Erika Spirić

Erika Spirić